

XIII. Cultura Nostra

2014. február 4.

I) A keresztretjvény függőleges oszlopában a (↓)a helyes megfejtéseket követően egy szövetség neve olvasható. Írjátok le, hogy kik, milyen céllal kötötték a szövetséget!

- 1) Firenzében uralkodó család-Medici
- 2) Milánóban uralkodó hercegi család-Sforza
- 3) II. Bajezid trónkövetelő öccse- Dzsem
- 4) II. Lajos erdélyi születésű, humanista nevelője> Piso Jakab
- 5) A székelyek utolsó önálló ispánja> Tárcai János
- 6) Az 1515-ös bécsi kongresszus császári követe> Cuspinianus
- 7) I. Ferenc 1525-ös itáliai vereségének helyszíne> Pavia
- 8) Domonkos apáca, aki lemásolta a Margit-legendát>Ráskai Lea
- 9) A pápaválasztáson győzött Bakócz Tamással szemben> Leó
- 10) Pápai nuncius a Mohácsot megelőző években>Burgio
- 11) Európa leghíresebb bankárai a XVI. században> Fuggerek
- 12) Franciaország, Velence, Firenze, Milánó és a pápa császárellenes ligája> cognaci

Függőleges oszlop megfejtése: Cambrai-i liga

I. Miksa német-római császár, XII. Lajos francia király és V. Ferdinánd spanyol király között, névleg a török és Velence ellen, valójában Velence területeinek felosztására létrejött egyezmény.

A. Kik jelentkeztek a magyar trónra Mátyás halálát követően?

B. Mire alapozták trónigényüket? Milyen (jogi) érvekkel álltak elő megválasztásuk érdekében?

- A.
1. János Albert.....
 2. Habsburg Miksa.....
 3. Ulászló.....
 4. Corvin János.....
 5. Beatrix.....
- B.
1. örökösödési elven, édesanyja Zsigmond unokája, Albert király leánya, Erzsébet, aki IV. Kázmér lengyel király felesége lett; eredményesen harcolt a török ellen, ez népszerűvé tette a magyar nemesség körében; Nagy Lajos korában is létezett már egyszer a lengyel-magyar perszonálunió
 2. bécsújhelyi szerződés alapján
 3. örökösödési elven, édesanyja Zsigmond unokája, Albert király leánya, Erzsébet, aki IV. Kázmér lengyel király felesége lett; Ulászló a cseh király, magyar királlyá választása biztosíthatta volna a Mátyás által elfoglalt cseh tartományok megtartását
 4. Mátyás még életében előkészítette fia királlyá választását azzal, hogy számos urat, várost és tisztviselőt kötelezett fia megválasztására; a hatalmas Hunyadi vagyon, az ország megyésispánságainak fele az ő ill. familiárisainak a kezében van
 5. Hatalmas birtokok, nagy vagyon, apjának, a nápolyi királynak a bőkezű támogatását ígérte a magyaroknak

A fenti királyjelöltek közül kit támogattak az alábbi személyek?

1. Magyar Balázs> János Albert
2. Székely Jakab> Habsburg Miksa
3. Filipec János> Ulászló
4. Újlaki Lőrinc> Corvin János
5. Estei Hippolit> Beatrix

Válaszoljatok a Jagelló Ulászló választási feltételeivel kapcsolatban feltett kérdésekre az idézett részletek alapján!

- I. „az ő (főpapok, bárók, egyházak, nemesek, városok) ártalmukra és elnyomásukra, valamint e régi szokások ellenére, bármely keresett szín alatt éppenséggel semmi újítást sem fogunk behozni;”

Mire utal az szöveg „semmi újítás” kifejezése, milyen lehetőségtől fosztja meg magát az új király?

A semmi újítás egyenlő Mátyás intézkedéseinek eltörlésével, többek között a rendkívüli hadiadó eltörlésével és annak beszedésének felhagyásával.

2 p.

- II. „Továbbá ígérjük, hogy Morvaországot, valamint Sziléziát és a két Lausitzot a koronától és Magyarországtól nem fogjuk elidegeníteni, hanem a kiváltás ideje alatt az olomouci tanácskozás alkalmával különben történt elzálogosítás és lekötés értelmében mindenkor Magyarország koronája számára megtartjuk...”

Mi történt a forrásban említett tartományokkal és a szerződésben megállapított záloggal?

Ulászló a várakozásokkal ellentétben a fenti tartományokat cseh, és nem magyar királyként kormányozta, a csehek pedig olmützi szerződésben rögzített 400000 forintos zálogösszeget nem fizették ki.

2p.

- III. „Továbbá, mivel az említett néhai Mátyás király Ausztriát és Stíria, Karintia meg Krajna néhány várát és városát Magyarország kincstára számára megszerezte és megtartotta, ezért ígérjük és kötelezzük magunkat, hogy ezt az Ausztriát és a többi helyeket...soha, sem a császári felségnek vagy az igen dicső római király úrnak, sem örököseinek vissza nem adjuk, Magyarország koronájának megtartjuk...”

Milyen esemény a cáfolata a fenti ígéretnek?

pozsonyi béke

1p.

Ismertesd a megoldásodban szereplő egyezmény Magyarországra nézve hátrányos pontjait! (min.: 3 elem!)

1463-as bécsújhelyi szerződés megújítása, azaz, ha Ulászló törvényes örökös nélkül hal meg, a Habsburgok öröklik a magyar trónt

Mo. lemond a még Mátyás által elfoglalt területekről

Ulászló kárpótlást fizet

3p.

7) Egészítsétek ki a táblázatot!

Évszám	Helyszín	szembenálló felek
1523	Szávaszentdemeter- Nagyolaszi	Tomori Pál <> Ferhád pasa/Bali bég
1521	Nándorfehérvár	Oláh Balázs/Móré Mihály Szulejmán
1490	Csonthegy	Corvin János <> Báthori István/Kinizsi Pál
1514	Nagylak	Báthori István/Csáky Miklós <> Dózsa György
1493	Udbinja	Jakub pasa <> Derencsényi Imre

Válaszoljatok a forrásokkal kapcsolatban feltett kérdésekre!

- I. „Halljátok szavamat, most halljátok figyelemmel! Osztozom én is veletek mindig, ha mit ad a szerencse. Nem leszek én uratok, se király: bajtárs maradok csak.”

- 1) Kinek a szájába adott beszédből idéztünk?> Dózsa György
- 2) Milyen társadalmi és egyházszerkezeti átalakítást terveztek a felkelők> székely szabadságot akarta kiterjeszteni a jobbágyokra, meg akarták törni az urak hatalmát, Dózsa lett volna az egyetlen úr a király után; egy kivétellel meg akarták szüntetni a püspökségeket
- 3) Melyik rend szerzetesei játszották a főszerepet a toborzásban?> ferences (obszerváns)
- 4) Milyen okokra hivatkozva állította le az érsek a toborzást? adófizetés megtagadása, adószedők üldözése, nemesi udvarházak kifosztása
- 5) Melyik két szimbólumfejezte ki a fegyvert ragadók összetartozását? vörös kereszt, véres karó

6) Ismertessétek annak a törvénynek a tartalmát, amelyből egyértelműen következik, hogy az eseményekért az érseket tartották felelősnek? törvény, amelyik kimondta, hogy parasztot ezután nem lehet püspökké tenni

II. „Különösképpen pedig abból a megfontolásból, hogy az egész földkerekségen nincs sem olyan nép, sem olyan nemzet, amelyik ne a saját nemzetéből, véréből, avagy népéből választana magának királyt....ezért kinyilvánítjuk...és elrendeljük, hogy... ezután soha külföldit királyunkká nem választunk...”

1) Miből származik a fenti idézet? rákosi végzés

2) Ki fogalmazta? Werbőczy István

3) Kikkel kívánta összeházasítani Szapolyai István özvegye fiait?

fiú neve: Szapolyai János kiszemelt feleség: Jagelló Anna

fiú neve: Szapolyai György kiszemelt feleség: Corvin Erzsébet

3) Kik között kötöttek házasságok a fenti határozatot követően?

férj neve: Ferdinánd feleség neve: Jagelló Anna

férj neve: Lajos feleség neve: Habsburg Mária

Milyen konfliktus keletkezik emiatt?

.....

III. „A csata jele elhangzott, mire azok, akik az első sorban voltak, bátran nekimentek az ellenségnek. Ágyúink valamennyien eldőrdültek, de a harc csak kis kárt tett az ellenségben, noha a mieink számához képest elég heves volt, és többen estek el az ellenség közül, mint a mieinkból...

Ez a körülmény, meg az, hogy az ágyúgolyók most már a mi fejünk felett szálldostak, akik a király mellett voltunk, valamennyiünkben félelmet keltett. És ettől az időtől fogva a király többé nem volt sorainkban!...”

1. Ki a beszámoló krónikása, milyen tisztséget birtokolt a csata idején? >Brodarics István, kancellár

2p.

2. Milyen katonai és pénzügyi előkészületeket tett az udvar a török támadás hírére? >
bandériumok felszerelése, egyházi kegytárgyak felének beszolgáltatása, általános nemesi felkelés 2p.

Kinek a vezetése alatt álltak azok a csapategyek, amelyek lekéstek a csatáról?

Frangepán Kristóf

Brandenburgi György

Szapolyai János

Döntsétek el, hogy az alábbi állítások igazak, vagy hamisak! Álláspontotokat aláhúzással jelöljétek!

1. A császár IV. Kázmér fiával szembeni trónigényét, egy, a dévényi kapun keresztül indított támadással igyekezett érvényesíteni. **hamis**
2. Ulászló nős emberként vette feleségül Mátyás özvegyét. **igaz**
3. A Jagelló királyok idején az oklevelek jó része inkább a kancellárok akaratát tükrözte, mint a királyét. **igaz**
4. Szelim szultán idején a török követek folyamatosan békeajánlatokkal ostromolták a magyar királyi udvart. **hamis**
5. 1457 és 1521 között nyílt csatákban több összecsapásra is került sor a szultáni és a királyi hadak között. **hamis**
6. A cseh és a magyar korona egyesítése Magyarország erejét a törökkel szemben megduplázta. **hamis**
7. A parasztfelkelést követően a törvények minden jobbágytól megvonták a szabad költözés lehetőségét. **hamis**
8. II. Lajos király gyámjainak egyike Corvin János özvegyével kötött házasságot. **Igaz**
9. 1521-ben a török, birodalmi hadseregével támadt Magyarországra. **hamis**

10. II. Lajos leginkább nagybátyjától, a lengyel királytól kapott segítséget a törökkel szemben Mohácsot megelőzően. **hamis**

Melyik az a közösen viselt világi tisztség, amelyik összeköti az alábbi személyeket?

Bakócz Tamás, Szatmári György, Frangepán Gergely >kancellár

Szalkai László, Beriszló Péter, Balbi Jeromos> királyi titkár

Várdai Ferenc, Ernuszt Zsigmond , Tuz Osvát> kincstartó

Vingárti Geréb Péter, Perényi Imre, Báthori István

Írjátok a szöveg kipontozott helyeire a megfelelő kifejezéseket!

A kincstár bevételei jelentős mértékben *csökkentek* Mátyás óta. A határvámok közül csak az erdélyi *huszaddal* számolhatott, feltehetőleg a magyarországi *harmincadok* nagy része el volt zálogosítva. A bányavárosok *Beatrix* özvegy királyné, Szeged *Kinizsi Pál* kezén voltak. Mindez szükségessé tette a *rendkívüli* adó kivetését, noha ezt a *választási* feltételek és az azt megerősítő 1492:1. tc. tilalmazták.

Az 1492-es törvényekből

1. § Hogy, ha a királyi felség bármikor saját előnye és magánhaszna érdekében ez országán kívül akar hadat viselni, a főpap urak és bárók meg az ország nemesei, valamint a többi birtokos emberek akaratuk ellenére *nem kötelesek* ő felségével menni...
2. § A nemesek ugyanis és a többi alsóbbrendű birtokosok minden *húsz* kapu vagy egész jobbágytelek után egy kellően felszerelt lovast... kötelesek küldeni..."

Az 1498-as törvényekből

„A nagyobb dekrétumnak a huszadik cikkelyét ezzel toldottuk meg: hogy nem már *húsz* kapu után, mint a dekrétum tartja, hanem *harminchat* kaputól vagy jobbágytelektől kell

egy jól felfegyverzett lovas katonát adni, kivéve az alsórészek bizonyos vármegyéit, ugymint Pozsega-, Valkó-, Szerém-, Bács-, Csongrád, Csanád-, Zaránd-, Torontál-, Arad-, Temesvár- és Békésmegyéket, melyek minden *huszonnégy* kaputól egy hosszúkás vagy kerek pajzzsal, valamint lándzsával, páncéllal és érc- vagy bőrsisakkal ellátott huszárt.... tartozzanak adni.”

Válaszoljatok a térképpel kapcsolatban feltett kérdésekre!

1. Nevezzétek meg a számmal jelölt területeket, országokat, tartományokat!

1. Lausitz

10. Szreberniki bánóság

2. Szilézia	11.Nándorfehérvári bánóság
3. Morvaország	12. Szörényi bánóság
4. Ausztria	13. Havasalföld
5. Stájerország	14. Szászföld
6. Krajna	15. Székelyföld
7.Szlavónia	16. Erdély
8. Horvátország	17. Moldva
9. Jajcai bánóság	

2. Hogy nevezzük a 7. számú terület kormányzóját? bán

Ki kormányozta a területet 1504-ben bekövetkezett haláláig? Corvin János

3. Milyen méltóságot visel a 16. számú terület irányítója? vajda

Ki állt a terület élén 1510-től kezdődően? Szapolyai János

4. Ki volt a 17. számú terület vajdája, aki Ulászló király közvetítésével kötött békét a lengyelekkel? Nagy István

Kik gyakoroltak felváltva hűbéri jogokat a terület felett? lengyelek, törökök, magyarok

5. Említsetek a 8. számú területen egy grófi címet viselő családot! pl. Zrínyi, Frangepán, Korbáviai, Blagaji

Mi a székhelye a területnek? Knin

6. Hányas számú területet érték leggyakrabban támadások az örökös tartományok közül? 6.

7. Melyik területet jelző számhoz kapcsolódnak a képek?

Terület száma: 10.

Terület száma: 9.

Mit ábrázol a kép? Bakócz-kápolna

Milyen céllal építették? Bakócz Tamás sírhelye

Hol található, miként funkcionál napjainkban? Esztergomban; a bazilika oldalkápolnája

Mi a jelentősége európai vonatkozásban is? első all' antica épület Itálián kívül és Magyarországon, óriási a közvetítő szerepe elsősorban Lengyelország irányába

